

Lõimumine Eesti kohaliku omavalitsuse süsteemis: kohalikud vajadused ning riigi integratsioonipoliitika rakendamise võimalused linnades ja valdades

Veiko Sepp

www.geomedia.ee

Projekti toetaja: *Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fond*

27. mail 2009. a. Tallinnas

Uuringu küsimused

- Milliseid integratsioonialaseid meetmeid rakendatakse kohalikul tasandil?
- Kuidas on integratsioonialaseid tegevusi korraldatud ja finantseeritud?
- Milliseid Eesti lõimumiskava rakenduskava meetmeid ja tegevusi oleks mõistlik delegeerida kohalikule tasandile?
- Kas ja kuidas on võimalik delegeerida?

Uuringu metoodika

- Sekundaaranalüüs koostatud uuringutest
- Intervjuud süsteemi esindajatega
- Integratsioon välisriikide parimate praktikate uuringuga

Sekundaaranalüüsi objektid

- Eesti Lõimumiskava 2008-2013 vajadus- ja teostatavusuuring „Eesti ühiskonna integratsioon kohaliku omavalitsuse süsteemis”
- Kohaliku omavalitsuse muukeelse elanikkonna integratsiooni meetmed ja mõõdikud
- Kohalikul tasandil omavalitsuse ja riigi pakutavate avalike teenuste kättesaadavuse kaardistamise uuring
- Linna ja valla arengukavade integratsioonialaste meetmete analüüs
- Muukeelse elanikkonna integratsioon kohalikes omavalitsustes.

KOV hariduse- ja noorsootöö meetmed

- Seadustest/määrustest tulenevad ülesanded (üleminek eestikeelsele õppele; eesti keele õpe koolides ja lasteaedades; õpetajate täiendkoolitus)
- Vabatahtlikud ülesanded (keelekümbelus; kooliväline haridus; multikultuursus noorsootöös)

KOV haridusmeetmed – 2004 uuring

$\frac{3}{4}$ üksustest	$\frac{1}{2}$ üksustest	$\frac{1}{3}$ üksustest
<p>eesti keele õpetamine lasteaedades;</p> <p>eesti keele õpetajate täiendkoolitus;</p> <p>koolide raamatukogude varustamine eestikeelse õppekirjandusega;</p> <p>kodanikuõpe koolides;</p> <p>integratsiooni temaatika koolide arengukavades</p>	<p>eesti kultuuri ja ajaloo õppe tõhustamine;</p> <p>pedagoogide multikultuursuse koolitus;</p> <p>uute õpetajate toetamine elamispingaga;</p> <p>osalus keelekümbelusprogrammi rakendamises;</p> <p>õpilaste ja/või õpetajate vahetusprogrammid;</p> <p>õppekäigud eestikeelsetesse asutustesse</p>	<p>üksikute ainete õpetamine eesti keeles;</p> <p>integreeritud ainekavade koostamine;</p> <p>aineõpetajate eesti keele oskuse tõstmine;</p> <p>rahalise toe pakkumine uutele õpetajatele;</p> <p>eesti keele süvaõppe sisseviimine gümnaasiumiastmes</p>

KOV noorsootöömeetmed – 2004 uuring

$\frac{3}{4}$ üksustest	$\frac{1}{3}$ üksustest
noorteühenduste koolitustegevus; eri rahvustest noorte koostöö toetamine; ühiste õpilasürituste korraldamine	eesti keele laagrite ja pereõppe korraldamine

Hinnangud hariduse- ja noorsootöö meetmetele – 2007 uuring

- Tulemuslikud, hinnatud meetmed – keelekümbelus; keelelaagrid; KOV tegevus eestikeelse õppe juurutamisel
- Probleemid – eesti keelsele õppele üleminek, riigi tegevus; pedagoogide valmisolek; eesti õppekeelega koolide väljajäetus; programmi Minu Riik tulemuslikkus; eesti ja vene õppekeelega koolide, huvikoolide ja –rühmade omavaheline suhtlus
- Vajadused – olulisim on üleminekuga ja pedagoogidega seotu

Haridus- ja noorsootöömeetmete kavandamine – 2008 uuring

- Vene õppekeelega koolide osalisele eesti keelsele õppele ülemineku tingimuste loomine (6/24)
- Eestikeelse aineõppe juurutamine haridusasutustes (8/24)
- Eesti keele õppe tugevdamine, sh. keelekümbelus-metoodika rakendamine (12/24)
- Haridusvõrgu korraldamine lähtudes õppekeelest (7/24)

Haridus- ja noorsootöömeetmete fookused – 2008 uuring

- Pedagoogide koolitamine (8/24)
- Pedagoogide motiveerimine (4/24)
- Metoodikate arendamine (4/24)
- Õpikutega, õppe-materjalidega varustamine (3/24)

KOV oma/vähemuskuultuuri toetavad meetmed – 2004 uuring

2/3 üksustest	alla 40% üksustest
rahvuskultuuriseltside projektide toetamine; multikultuurilist aspekti sisaldavate ürituste korraldamine	rahvuskultuuriseltside tegevuse üldtoetused; rahvuskeelsed tunnid koolides; rahvuskultuuriseltside emakeeleõppe toetamine; rahvuskeelne põhiharidus;

Hinnangud kultuurimeetmetele – 2007 uuring

- Tulemuslikud, hinnatud meetmed – seltside toetamine; positiivne diskrimineerimine
- Probleemid – poliitilis-ideoloogilised erimeelsused; kallutatud jõud KOV poliitikates; etnobisness; pühapäevakoolide ülemäärane reglementeeritus; rahvuskultuuriseltside passiivsus; eestlaste passiivsus koostöök

Kultuurimeetmete kavandamine – 2008 uuring

- Vähemusrahvuste kultuuriseltside toetamine (4/24)
- Lõimivad kultuuriüritused (4/24)

KOV sotsiaalse kaitse ja tööturumeetmed – 2004 uuring

86% üksustest	alla 1/3 üksustest
informatsiooni levitamine täiskasvanutele eesti keele õppe võimaluste kohta	muukeelsete õppurite nõustamine ja kutsesuunitlus; keeleõppe doteerimine sotsiaalsetele riskigruppidele; tööjõuvahetus (sh ametnikud)

Hinnangud sotsiaalse kaitse ja tööturumeetmetele – 2007 uuring

- Rahvuspõhist lähenemist peetakse sotsiaalvaldkonnas üldjuhul mittevajalikuks, v.a täiendav keeleõpe
- Tööjõu mobiilsust arendavate pakettide rakendamist ei peeta eriti otstarbekaks
- Töölähetuse kogemused positiivsed, skeptilisust vastuvõtjates
- Munitsipaalkorterid vajalikud, kuid ressursimahukas meede
- Probleemid – projektipõhisus ja tegevuste tasakaalutamatus ennetustöös

KOV kodakondsuse ja naturalisatsioonimeetmed

- 2004 uuring – 18% üksustest on toetanud elanikke kodakondsuse taotlemisel
- 2007 uuring – sotsiaalse kaitse sihtrühmade puhul abistatakse
- 2008 uuring – toetavaid tegevusi kavandatud 3/24 üksuses

KOV haldusvõime tõstmise meetmed – 2004 uuring

86% üksustest	18% üksustest
ametnike teeninduskultuuri tõstmine	eratele- ja raadiojaamade toetamine

Hinnangud haldussuutlikkuse tõstmise meetmetele – 2006/7 uuringud

- Mitmekultuurilisuse alase koolituse vajadusse suhtuvad ametnikud mitmeti
- Ametnike ja teenistujate keeleõpe toetamine meetmena leiab üldist toetust
- Elanikkonna informeerimine toimub suuremates linnades eesti ja vene keeles, kriitilisim kohalike õigusaktide kvaliteetne tõlge

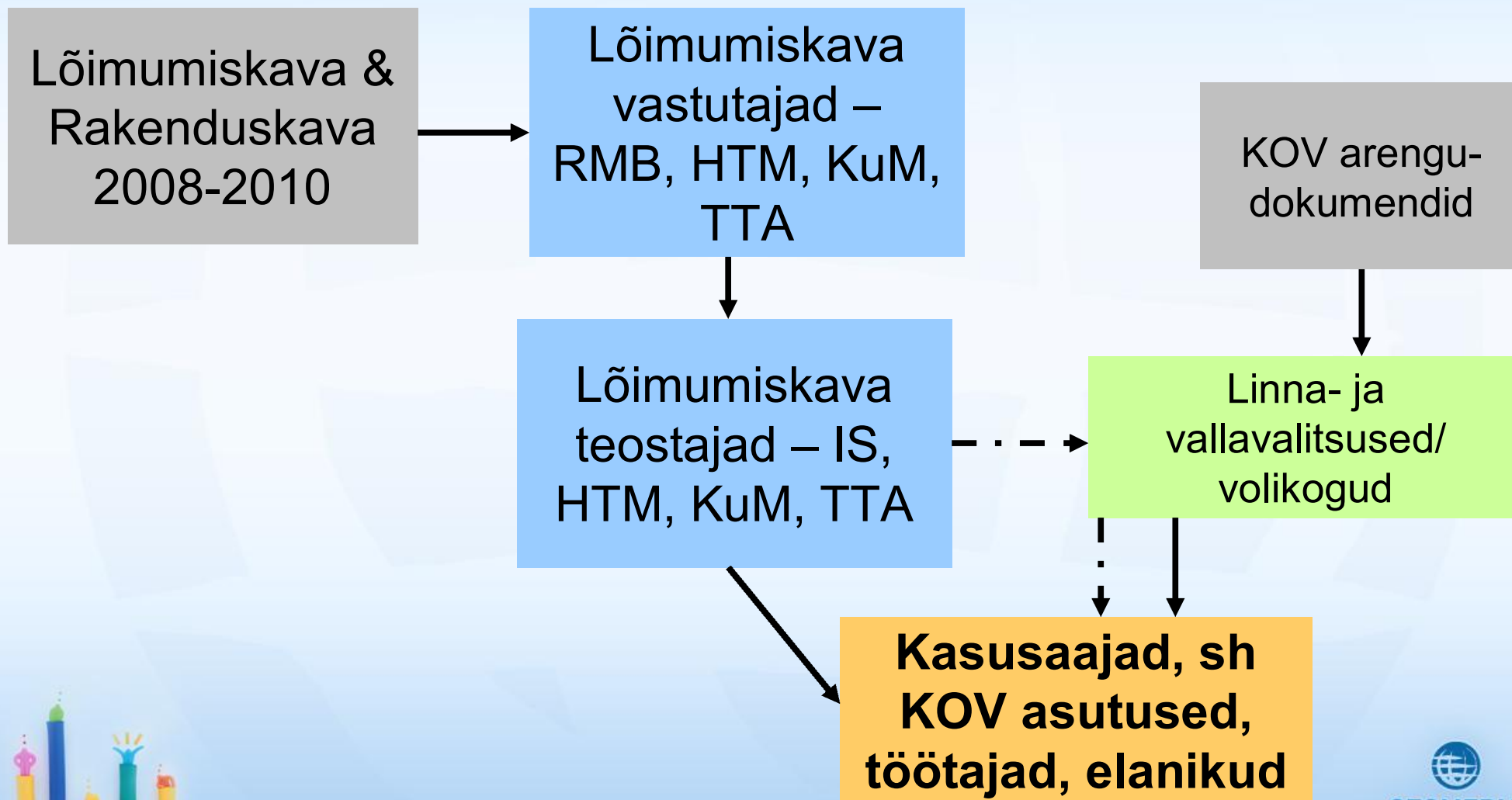

Lõimumistegevuse korraldus kohalikul tasandil

- Tegevuse kavandamine – linna või valla arengukava, valdkondlikud arengukavad, asutuste arengukavad
- Tallinn – kodurahu tegevuskava, ülemineku mudel
- Mitteformaliseeritud lõimumise ja rahvusvähemuste toetamise poliitikad
- Seaduste täitmine hallatavate asutuste poolt
- Hallatavate asutuste/töötajate osalus lõimumiskava tegevustes (projektikonkursid, koolitused, üritused)
- KOV algatatud ja finantseeritud tegevused (nt. Tallinna kodurahu foorumid)

Lõimumistegevuse korraldus ja kohalik tasand

Kohalik omavalitsus lõimumiskavas

Edukas lõimumine saab teostuda vaid Eesti eri rahvustest püsielanike isikliku tahte ja jõupingutuse tulemusel. Seda peab toetama kodanikuühenduste, **kohalike omavalitsusorganite** ja riigiasutuste tegevus soodsa õigusliku, majandusliku, sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisega.

Kohaliku tasandi väljakutsed lõimumispoliitikas

- Kohalike vajaduste erinevused
- Välisriikide suunav kogemus
- KOV senine tagasihoidlik roll
- Määratlemata riigi ja KOV ülesannete/rollide jaotus

Lõimumiskava rakenduskava 2008-2010

- KOV teostajana

Meede	Tegevus	Teostajad	Vastutaja	Sihtrühm
V1 M3.1	Õpilaste eestikeelsele aineõppele ülemineku toetamine	KOVid ja muud piirkondlikud partnerid	HTM	muukeelset põhikooli lõpetavad noored
V1 M6.1	Peipsi äärsete vanausuliste kogukonna rahvuskultuuri toetamine	KOV-d ja MTÜ-d	RMB	vene vanausuliste seltsid, KOV

- KOV sihtrühmana

Meede	Tegevus	Teostajad	Vastutaja	Sihtrühm
AM 4	KOV funktsioonide täpsustamine lõimumistegevuste elluviimisel	RMB	IS	KOV töötajad, rakendavate asutuste töötajad

Võimalikud delegeeritavad meetmed – haridus ja noorsootöö

- A. Õppetöö (sh üleminek) toetused; kooliväline keeleõpe; haridus- ja noorsootööüritused
- B. Pedagoogide ja noorsootöötajate koolitamine
- C. Haridustöötajate ja perede nõustamine; õpilaste ja pedagoogide vahetusprojektid

Rakenduskava hariduse ja noorsootöö A meetmed

Meede	Tegevus	Vastutaja	Teostajad	Sihtrühm	2010. a. kulud rakenduskavas (tuh. kr.)
V1 M1.1	Muukeelsetele lastele eesti keele õppe võimaluste laiendamine ja keeleõppeks sobiva keskkonna loomine koolieelsete lasteasutuste juures	HTM	HTM, IS	muukeelsed lapsed	4 000
V1 M2.1	Osaliselt eestikeelse aineõppe sisseviimise toetamine	HTM	IS	koolide õpilased ja õpetajad	3 000
V1 M3.1	Õpilaste eestikeelsele aineõppele ülemineku toetamine	HTM	HTM, IS	muukeelset põhikooli lõpetavad noored	2 000
V1 M7.1	Mitmekultuurilisuse mõiste tutvustamisega ning sallivuse taseme tõstmisega seotud noorteürituste ja projektide toetamine	RMB	IS	noored, noorsootöoasutused ja noorteühingud	200
V1 M7.1	Eestikeelsete ja venekeelsete laste ja noorte omavahelisele koostööle suunatud tegevuste toetamine noorteühingutes, noortekeskustes, noorsootöoasutustes, kohalikes omavalitsustes; sh kultuuridevaheliste dialoogide tegevuste toetamine	HTM	IS	noored	0
V1 M7.2	Kooliväliste keeleõppeprojektide toetamine	RMB	IS	eesti- ja muukeelsed noored	9 000
				Kokku	18 200

Võimalikud delegeeritavad meetmed – kultuur

- A. Lõimumisprojektide ja –ürituste toetamine;
- B. Rahvuskultuuriseltside tegevuse toetamine;
vene vanausuliste programmi tegevused
- C. Rahvusvähemuste pühapäevakoolide tegevuse
toetamine

Rakenduskava kultuuri A&B meetmed

	Meede	Tegevus	Vastutaja	Teostajad	Sihtrühm	2010. a. kulud rakenduskavas (tuh. kr.)
A	V1 M7.4	Eestlasi ja teiste rahvuste esindajaid siduvate ühenduste stimuleerimine ja aktiveerimine Suunatud konkursid lõimumisalase tegevuse toetamiseks toimijatele	RMB	IS	Kodanikuühenduste organisatsioonide liikmed	4635
B	V1 M6.1	Vene vanausuliste kui Eesti põlisvähemuse ja Peipsiveere kultuuriprogrammi koostamine ja rakendamine	KuM	KuM, maavalitsused, seltside esindajad	vene vanausuliste seltsid, KOV, muuseumid	500
B	V1 M6.1	Rahvuskultuuriseltside tegevuse toetamine (projektikonkursid, baasfinantseerimine)	RMB	IS	rahvakultuuriseltside liikmed	5400
Kokku						10 535

Võimalikud delegeeritavad meetmed – sotsiaalne kaitse ja tööturg

- A. Sisserändajaid toetavad teenused;
- B. Keeleõpe sotsiaalse kaitse riskirühmadele;
tööjõuvahetusprogrammid
- C. Töötute (integreeritud) keeleõpe

Rakenduskava sotsiaalse kaitse ja tööturu A meetmed

Meede	Tegevus	Vastutaja	Teostajad	Sihtrühm	2010. a. kulud rakenduskavas (tuh. kr.)
V2 M2.1	Tugiisikuteenuse arendamine ja rakendamine hiljuti saabunud kolmandate riikide kodanikele	RMB	IS	Hiljuti saabunud kolmandate riikide kodanikud	500

Võimalikud delegeeritavad meetmed – haldusvõimekus ja teabevahetus

A. .

B. KOV avalike teenistujate koolitamine (keel, multikultuursus, lõimumine); KOV õigusaktide tõlge; KOV teavitustegevuse toetamine

C. Naturalisatsiooniprogrammi toetamine

Kohalike lõimumiskavade koostamise toetamine

Rahvussuhete, - vähemuste ja lõimumise kohaliku seire aluste väljaarendamine

Lähteseisukohad delegeeritavate meetmete osas

Jah – kooliväline tegevus (HTM, Tallinna HA, Linnade Liit, MOL); *pedagoogide koolitamine* (Tallinna HA); *noorsootöö* (Linnade Liit, MOL); uusimmigrantide kohanemise toetamine (IS)

Ei – *noorsootöö* (IS); *pedagoogide koolitamine* (HTM) rahvuskultuuriseltside toetamine (IS); tööturumeetmed (TTA)

Kellele delegeerida?

- Kõigile Eesti omavalitsusüksustele
- Kriteeriumite alusel välja valitud üksustele
- Vastavalt vajadusele, kes ülesannet täidab

Kuidas delegeerida?

- Seadus(t)e alusel sõlmitud lepingud
- Pikemaajalised halduslepingud määratletud riiklike ülesannete sisu, eesmärkide ning nende täitmise tingimustega
- Ühekordsed lepingud ministri korraldusega määratud rahaeraldise kasutamiseks
- Lõimumine riigi ülesandest kohalikuks ülesandeks (nt. KOKS)

Millise otsustuspädevuse jaotusega?

- Riik otsustab mida, kuidas ja kellele
- Riik otsustab mida ja kuidas, KOV otsustab, kellele
- Riik määrab üldsuunad, eesmärgid, KOV otsustab täpsemad tegevused, sihtrühmad ja konkreetsed kasusaajad
- KOV otsustab kõik, mida teeb (rakenduskava meetmeks on KOV'de lõimumiskavade toetamine)

Kui detailselt toimub delegeerimine?

- Koondatult rakenduskaava lõikes
- Vastutajate kaupa
- Meetmete/meetmerühmade kaupa
- Tegevuste kaupa

Kuidas määratakse eraldatav raha?

- Olukorra analüüsist/statistikast lähtuva valemi alusel
- KOV taotlustest lähtuvalt
- Valemi muutujateks on sihtrühma liikmete arv
- Valemi muutujateks on tegevuse/teenuse saajate ühik

Millest koosnevad riigi eraldised?

- Vahendid, sisulise tegevuse katmiseks
- Vahendid haldamiskuludeks
- Vahendid meetme rakendamise toetuseks (nt, toetavad koolitused KOV'itele)

Kuidas hinnatakse delegeeritud ülesannete täitmist?

- Väljundindikaatorid
- Tulemusindikaatorid
- Mõju indikaatorid
- KOV ametnike rahulolu indikaatorid

Kokkulepped ja vastused meetmete delegeerimise baasküsimustele

Meetmed	Kas?	Kellele?	Kuidas?	Kes?	Kes otsustab mida?	Arvutus	Hindamine
Õppetöö toetused							
Kooliväline keeleõpe							
Haridus- ja noorsootööürituste toetused							
Pedagoogide ja noorsootöötajate koolitamine							
Lõimumisprojektide ja -ürituste toetamine kultuuri valdkonnas							
Rahvuskultuuriseltside tegevuse toetamine							
Vene vanausuliste programmi tegevused							

